

A' Jelenkort és Társalkodót Helmecey léptette életbe; az *Aurorát* Bajza folytatja; tiz barátja egyesült Ferenczy István honi szobrász által készülendő emlék által a' jeles férjün érdemeit dicsőíteni, melyhez az eddig bejött ajánlatok, 's minden munkái öszves kiadásából napenként gyűlő haszon méltó reményt nyujt. Készült pedig az érdekelt kiadás (*Kisfaludy Károly minden munkái*. Budán 1831. X kötet, K. képével 's kézírása másával) Toldy Ferencz szerkeztetése mellett, illy tartalmi renddel: I. Versek: a) és b) *Dalok* két könyvb.; c) *elegiák*; d) *balladák és románczok*; e) *Elte* romános hősköltemény töredéke. f) a' két hajós, allegoria; g) *vegyes költemények*; h) *epigrammák, gnomák*. II. Színjátékok 1 köt. Stibor; Kemény Simon; Barátság és nagylelkűség. III. Színját. 2. köt. Irene; *Szilágyi szabadulása*; *Nelzor és Amida* (eddig komoly darabok). IV. Színj. 3. köt. A' kérők; A' pártütők; A' vigjáték; *Mátyás deák*; Mikor pattant, nem hittem volna. V. Színj. 4. k. A' leányörzö; A' betegek; *Hűség próbája*; *Kénytelen jószívűség*; *Szeget szeggel*. VI. Színj. 5. k. *Csalódások*; A' fősvény; *Áltudósok*; *Három egyszerre* (eddig vigját). VII. Elbeszélések 1. k. *Tihamér* (komoly, 19 szakaszban); *Barátság és szerelem*; *Sok baj semmiért*; A' fehér köpönyeg; *Sulyosdi Simon*. VIII. Elbesz. 2. köt. A' vérpohár; *Bajjal ment, vígan jött*; *Tollagi Jónás viszontagságai* (két részben); *Mit csinál a' gólya?* *Viszontlátás*. Vegyes kötetlen iratok: *Allegoriák*; *parodiák*; *keleti közmondások*; *különféle*. IX. és X. *Pótolékok*: Ilka; Szécsi Mária; dramai töredékek (*Első Ulászló*; *Csák Máté*; *Záh nemzetség*); versek a' költő ifjabb korából. Az utolsó kötetben van a' szerző biographiája is (különösen is e' czimmel: *Kisfaludy Károly élete*. *Irta Toldy Ferencz*. Budán, 1832. 60 l.), melyben annak némelly kritikái töredékei is állanak 's kézíratai felhordatnak. A' magyar tudós társaság Schedel Ferenczre bízta az elhunyt tagja felett mondandó emlékbeszédet, ki azt az 1833. Aprilis 22dikei ülésben tartá, 's az a' társaság évkönyvei I. kötetében olvasható. Szorgalmatosan úzván Kisfaludy az olajfestést 's képek gyűjtését (élete utolsó szakában egy magyar művész-akademia szerkeztetését is forgatá elméjével) Pesten lakása idejében is, becses képtára maradt, mely, fájdalom! kőtyavetyére bocsátatván elszórakozott. Önnön arczépe ellenben csak emlékezetből, de elég hiven, festetve, jelennen a' m. tudós társaság birtokában van. A' mely képe Munkái előtt áll, őt betegesebben adja, mint az eredeti, de nem hasonlatlanul; ellenben a' Minerva 1832diki IV. kötetében látható ennek felette szerkesztetlen mása.

T. F.

KISFALUDY (Kisfaludi) Sándor, a' magyar tudós társaság nyelvtudományi osztályában vidéki első rendes tag, 1772 Sept, 22kén Sümegen szül. Zalavármegyében, Csák ős magyar nemzetségből véve származását. Az első normalis osztálytól fogva a' philosophiáig Győrrött végzé tanulását, mindig első lévén a' jelesek között. A' bölcselkedést 's a' törvénytudulást első esztendejét Posenban hallgatá; mely időt azonban nem egészen iskolai kötelességeinek teljesítésére fordítá, sokkal inkább érdekelvén őt az akkor szebben feltűnt magyar poesis és Schillernek munkái, 's végre az 1791ki országgyűlés hazafiui jelenetei, nyilatkozatai, beszédei, vitái, mint a' száraz tudományoknak még szárazabb előadása. Az országgyűlés előtt szün-óráját a' várbán, az ott lakott magyar nyelvű 's érzésű nevelékpapságnál tölté; az országgyűlés alatt pedig annak ülésein kívül, a' muzsika és játékszin volt legszenvedelmesebb mulatsága. Gyakorlott hangszerrei a' hegedű, 's a' magyar tárogatónak kimiveltebb mássa, az oboe volt. Ezt azonban csak hamar elhagyta, csupán a' hegedű mellett maradván, melyet mind addig gyakorlott, míg azt a' háboruban a' kard fel nem váltotta. 1791 legfőbb vágyja volt a' magyar kir.

testőr karba juthatni: de célját még ekkor nem érheté el, mivel atyja, őt még gyengének tartván, a' szükséges lépéseket megíteni szándékkal elmulasztotta. Tapasztalván azonközben atyja, már 1786 oltá özvegy, egyébiránt nyolcz élő magzat atyja 's nevelője, első gyermekének indulatjait nem az úgy nevezett kenyér-hivatal-rang-és haszonszerző tudományok felé hajolni; hanem szenvedélmeit egészen a' hazaszeretet, literatura és muzsika által elfoglaltatni, hogy az ifju ezeknek gyakorlására egészen magára hagyatva ne legyen, kinszerítve akará természetét a' törvénytudomány megkedvelésére hajtani, 's ezen okból őt 1792 otthon fogá, hogy egy szakasz időt nála, mintegy törvénygyakorlásban töltvén, a' törvénytudományt tanulja, szóval, hogy őt ügyvédnek készítse. Husztyt és Verbőczyt adván elébe, keményen követelé rajta ezeknek megtanulását. Az ifju nappal Verbőczyt tartá maga előtt, éjjel pedig magyar könyveket olvasa, 's azon tölben két szomorujátékot íra, többnyire éjjel: „*Ulliszt és Penelopét*“ 's „*Szeneka halálát*.“ Neheztelvén azonban a' szabad lelkű ifju ezen kinszerített életet, következett tavasszal bátran kijelenté atyjának, hogy ügyvédségre semmi kedve, hajlandósága, hanem katona kíván lenni, annyival is inkább, mivel a' sok ülést egészségének ártani érzi. Atyja örömet engedett ezen kívánságnak, 's K. még azon esztendőben, mint kadét, a' most Jósef, akkor Leopold huszár ezredbe lépett. Ezt azért választá, mivel Erdélyben állt, melyet látni mindenkor vágyott, a' magyar nemzet történeteinek tekintetéből, melyekre annak a' mult időkben erős hatása volt. Elment tehát a' szárnyára kelt ifju, egyedül, magyar nyugotról magyar keletre, Erdélybe. A' hazájától való magyar nemes ifju hazafiúi érzésének egy scénája, melyet ő barátjának 's tanuló társának, a' most már elhalt Skublics Imrének, ki több esztendeig Zalavármegye főjegyzője 's több ízben országgyűlési követje volt, akkor nyomban megírt, sokkal érdekesebb, mint sem hogy azt itt előadni el mulaszthatnók; mert ez mintegy kulcsa az ő jövődő magyar írói pályájának. Imigy szól K. azon levelében: „A' jószívű 's igaz magyar lelkű Nagyváradiaktól, kiknek barátságos és rokon magyar érzelmű társaságában néhány nyugalonnapot tölték, tegnap előtt délben váltam meg, és este napnyugot felé értem fel a' magas hegytetőre, hol Magyarország és Erdély határzik egymással. Ott megállottam; mert elöttem és utánam egy meglepő, pompás, de szívemet elzuzó сцена nyílik vala: nyugot felé hazámnak, melytől válnom kelle, sok mértföldnyire, majdnem Világosvárig terjedő szép róna földje, a' szép napestnek tiszta fényében; kelet felé Erdély, az ő setét erdőkkel bodrozott hegyeivel, völgyeivel, mint egy kavargó, nagy setét kék hullámokat hányó tenger fekve alattam — itt ott a' hegyoldalokba rakott falukból fehér, 's a' bucsuzó napfényben ragyogó csucos tornyok csak gyéren tarkítván a' setét, 's a' hazáját hagyó szívnek borzadalmas hullámokat. Szívem is hullámozni kezdett erőszakos érzelmeiben, 's szorongásomban a' határon lefeküdtem, szívem 's fejem még tul a' határon. Sűrűn omlottak megindult könnyeim hazám szélső földdarabjára. Mig végre fuvárosom elunván a' várakozást, felkiáltott: Urfi! menjünk, mert elkésünk. Setét lesz. Az Oláhok hamisak.“ Nyires nevezetű faluban kelle meghálnom, 's gondold el, mint kellett elszomorodnom: Erdélynek, hol Magyarokat véltam lenni, mindjárt első helységében egy lelket sem találtam, ki magyarul értett volna. Mind Oláhok lakják. Bumban nem is tudtam alunni. Általában, végig utazván most Magyarországot, 's öszvehásonlításom után több Tótot, Oláhot, Németet találván, mint tiszta Magyart, — 's ugyan ezt találván Erdélyben is, eljajdultam: vége, gondolám, a' Magyarnemzetnek, mely már csak úgy áll fen, mint egy hajdan erős, felséges várnak, most az idővész által napenként fogyton fogyva düledező, hulló, 's végre

egészen eltűnő romladéka! — 'S ezen szívemet szaggató órámban, itt Kolosvárott, hol még rokon magyar szíveket leltem, eltűkéltettem magamban: hogy én, szegény magyar nemes ifju, de azon régi igaz Magyarok ivadéka, kik a' Magyaroknak itt hazát szereztek, és egy nagy, dicső nemzetet állapítottak, homályomba rejtve, akár mint katona, akár mint egyszerű polgár, szívem véréből, hazafiai érzelmimből, mint a' selyembogár gyomrából, egy fonalat fonok, mellynél fogva veszni indult magyar nemzetiségünket, magyar nyelv, érzés és írás által, ha csak kevés idővel is tovább életben tartsam, Magyarul fogok írni, és csak a' szívekhez szólni; — mit? miként? — magam sem tudom még. Hogy talán czéломat elérem, azért gondolom, mivel az én szívemre is nagy hatással munkáltak eddig irt jobb magyar elmemeink. — Erdélyben a' tiszti kar által, mint szép reményekkel biztató ifju, igen jól fogadtatott, 's ott töltött nyolcz hónap után, 1793 Jan. 5kén hadnagynak neveztetett, egyszerre mind az ezereknél mind a' magyar testőr seregnél, Zalavármegye részéről. K. magának jobb kimivelgetése tekintetéből az utolsót választotta. A' testőr sereghez érkezvén, erkölcsi önmivelését nyomban a' francia és olasz nyelv serény tanulásával kezdé. Üres idejét legnagyobb részint szobájában tölté, külföldi literatúrával foglalatoskodva, a' nélkül azonban, hogy a' pedántság, melyet egész életében gyűlt, legkisebb árnyékzatot vont volna külsejére és viseletére. Egykor egy délelőtti órában, — midőn épen azon nap délben udvari szolgálatra kell vala mennie, addig Torquato Tassonak magyarra fordításával foglalatoskodott, — az akkor Bécsben volt két rendkívüli angol követ, lord Spencer és Granville, Esterházy Miklós herczeg, akkor ezredes 's a' testőr seregnél főhadnagy, által szobájába vezettettek. Ők ezen intézet külsejével belsejével kívántak megismerkedni, 's igen meg voltak lepetve, midőn a' testőr hadnagyot Tasso magyarra fordításában, pipájából füstölve, pongyolán lelték, 's igen megdicsérték Kisfaludyt, csudálván, hogy egy magyar ifju a' nagy világ zajjában is illy szép munkával foglalatoskodik. Már ekkor fő vágya volt a' szép művészetekkel mélyebben megismerkedni, a' rajzolás, festés, muzsika és színművészet, mint a' poesis rokonai, iránt táplálván legerősebb szenvedelmet. Örökké kár! 's ezt maga is mindig bánta, hogy a' muzsika elveit, a' generál bassust meg nem tanulta, mert nagy hajlandóságot és tehetséget érzett magában a' hangköltésre, mellyben, avatottak állítása szerint, igen eredeti ideái voltak: — mint p. o. az, hogy ő historiai rajzolatokat, catastrophákat, költői phantasiákat, regéket 'sat. szeretett volna muzsika által kifejezve előadni. Az akkor Bécsben élt jeles írók 's művészekkel esmeretségben volt, 's többekkel közölök társalkodott. Esmerte ő Alxingert, Retzert, Mayert, Salierit, Weiglt, Beethovent. Esmerte Brockmannt, Langet, Viganot és nőjét. Leginkább szeretett társalkodni Somsich Lázár kirtanácsossal, genialis ősz atyafijával, ki akkor Bécsben lakott; Görög Demeterrel, akkor Esterházy Pál herczeg nevelőjével; Kerekes-sel, a' Hirmondó írójával; Sándor Istvánnal; Takács Józseffel, Festetics László gróf nevelőjével, 's Bacsányi Jánossal, ki akkor rövid ideig Bécsben tartózkodott. A' sors ezen időben nagy veszedelem-től mentette meg. Martinovics apát mindent elkövetett, hogy ő társaságába vonhassa; de K. a' feslett életűt gyűlölvén, egyre vonogatta magát. Végre engedvén a' sokszori kérésnek, egy, ének és muzsikából állandó esti mulatságra csak ugyan oda ígérkezett; de Martinovics ugyan az napon, a' déli órákban elfogatott. — Esterházy Antal herczeg halála után a' testőr-kar kormányá a' második kapitányra maradt. Kisfaludy ekkor hatod magával, a' testőrkarból garnison ezred-be tetetett által. Már maga ez elegendő volt K. kebelében mély fájdalmat gerjeszteni. De még inkább nevelé ezt a' következő körülmény. Ezen esetet megelőzőtt ősszel szabadsággal otthon lévén, 's Badacso-

nyon szüretkor Szegedy Rozália kisasszonnyal (kit utóbb Liza név alatt halhatlanított költeményeiben) megismerkedvén, ennek mind testi kellemei, mind ragyogó erkölcsi 's elmebeli szép és ritka tulajdonai őt annyira meghaták, hogy bizonyosnak hitte, csak ő vele boldogulhatni földi pályáján; annyival inkább, mivel viszonyhajlandóságot és érdekletet véle sejtteni a' rokon érzelmeket, 's különösen hazaszeretetét, tápláló szívben. Azonban Szegedy Rozália, midőn K. a' garnison ezredhez áttétele után, Olaszországba indulása előtt, Zalában ismét megfordulna, a' magát különben is sértetve érző ifju iránt némű hidegséget mutatott viseletében, úgy hogy ez, a' néhány hónap előtti szívésséget az előtte leghecsesebb leányszívből egészen kiholtak, vagy talán helyzete által kitiltottnak gyanítá. Ezen változás okát ő, a' testőrkartól megérdemlettnak vélt elmozdításában kereste. Most fájt neki leginkább az őt találta bal eset; most dult fult ő az emberek eddig nem tapasztalt rozlelkűsége miatt; 's eltökélé magában, a' véres harcokban elveszni. Szívének ezen helyzete, valójának ezen felfingereltetése, hozzá járulván rég táplált hazafiúi vágyja és feltétele, magyar nyelv és írás által terjesztteni a' veszni indult magyar nemzetiséget, tevék őt indulatos és termékeny költővé, a' mi Himfy szerelmeiből sok helyen kitetszik. Elment rendeltetése helyére Milanoba, Olaszországba. Millyen állapotban volt légyen ottan, kitetszik ezen, egyik barátjához írt levelében előforduló szavakból: „Az önkénynek embert gyalázó, lelketlen gépelelyé alázó, neveltséges 's egyszersmind szomorú játékává tett sorsom! — Ha független volnék, haza mennék; de így — tűrnöm kell. Meddig fogom győzhetni?“ — A' több ízben megveretett austriai had egészen visszatolatván, Bonaparte Milanoban termett, 's ezt bekeríteté. A' hét hét múlva ostromoltatni kezdett fellegrvár őrizete, az ostrom harmadik napján megadván magát, vele K. is Franciaországba költözött, melynek déli részében, a' nem termékeny de regényes Provence-ban néhány hónapot töltvén, becsületszavára még kiváltatása előtt visszabocsáttatott. Némelly magasztalt darabjai e' kies vidéken tartózkodásának köszönik léteket. St. Raffea utól, Fréjus (néhai Forum Julium) mellett, Genuáig a' Földközi tengeren utazott, hol egy rettenetes fergeteg és szélvész majdnem elveszté az őt 's társait vivő gályát. (Erről is van Himfyben emlékezet). Franciaországból visszatérte után, mint még ki nem váltott hadi fogoly, Klagenfurtban állapítatott meg, hol először az ottani katonaispóty felvigyázata, midőn pedig a' Francziák oda is előnyomulnának, több száz katona öltözetrel töltött hordó megmentése bizatott reá; melly tisztének olly jelesen megfelelt, hogy a' fő hadi tanács dicsérő parancsa mellett Wallis Olivier gyalog serezeredébe tetetnének által. Ehez 1797 ment el Würtembergbe, 's ugyan ennél a' következő évben főhadnagy lön. Itt, egyetlen egy Magyar az egész ezredben, hazájától, nemzetétől, rokonitól, barátitól egészen elzára, egyedül Himfyben élt magyar valója. Dalait többnyire magános sétálás és lovaglás közben költé. A' merre járt, minden váromladékok meglátogatott, kivált az ezekkel bővelkedő Németbirodalomban. Akkor fogantattak képzeletében jövendő regéji, melyeknek első zavaros ideáját azonban csakugyan a' születése helyét környező Sümeg, Tátika, Rezi, Csobáncz, Szigliget, és Somló váromladékok támaszták elméjében, még alig serdülő korában. — Az 1799-ki háboruban a' rajnai hadtestnek, az osterachi, stockachi, winterthuri és zürchi nagy és véres, de szerencsés ütközetekben, harczoló tagja volt. Ezen év elején erőszakkal fakadt ki kebléből egy szózat ahoz, kit szíve feledni nem tudott. Ezt azután sűrű levelezés követé. K. 1800 bucsut vön a' katonaságtól 's haza jöven megházasodott, feleségül revén Mező-Szegedi Szegedy Rozália kis-

asszonyt, néhai Szegedy Ignác kir. tanácsos és Zalavármegye egykori híres alispánya leányát, 's eleinte Kámban Vasvárm. vette lakását, 1805 oltá pedig Sümegen, azon házban, melyben született, lakik, mint osztályrészében. — Hazájába visszatért után mezei gazdaság lön foglalatossága, 's közben a' magyar literatura, 's minthogy erre őt egyedül a' hazafiuság és nemzetiség ébresztésének 's terjesztésének lángoló vágya bírta: olly literatori pályát tűze ki magának, mellyen járva nem annyira a' formákhoz ragaszkodó tudósokat és criticát kielégíteni, mint inkább az ifjuságnak, 's főképen a' nő nemnek kebelében 's agyában magyar hazai és nemzeti érzést 's gondolkozást, szivre 's elmére hatva, 's mellette képekkel festve és regélve gerjeszteni törekedett, a' nő nemet tartván a' nemzet jelen és jövőndő nevelő és képző anyjának. — Ezen okból választá ő miveiben a' legegyszerűbb, legtermészetesebb, 's ugyan azért legkönnyebb versnemet. Hogy célját elérte, bizonyítja a' közvélemény. 1801 próba gyanánt lenyomtatattá szerelmi dalai első részének 3-dik énekét a' „Magyar H ir m o n d ó b a n“ (778 l.) névtelenül, 's még ugyan azon évben kiadá azoknak első részét illy czim alatt „Himfy szerelmei (első rész) A' kesergő szerelem“ (Budán, 12). Ebben 20 ének 's 200 dal van. Soha, sem előbb sem utóbb nem okozott Magyarországon könyv olly sensatiót, mint ez. A' Himfy név hirtelen elterjedt az egész hazában, 's a' nagy Esmeretlen köz figyelem tárgya vala. Csak 1807 nevezé meg magát K., Himfyje második kiadásának előbeszédjében, melly uttal egyszersmind annak második részét is kiadá „B o l d o g s z e r e l e m“ czim alatt (7 ének 's 220 dal). Szint azon évben jelentek meg tőle: „R e g é k a' m a g y a r e l ő i d ő b ő l“ (Budán, 1807, 12; 2-dik kiad. u. o. 1818. 12), nevezetesen: C s o b á n c z 1 é n., T á t i k a 2 é n. (németre ford. Gaál; Bécs 1820 8.) és S o m l ó 3 é n., mind olly mivek, mellyek a' szerző iránti lelkesedést legmagasb fokra emelék. — 1809 a' magyar nemesség felkelése alkalmával Zalavármegye őt az ő lóvasságához őrnagynak választotta, József kir. főherczeg pedig, mint Magyarország nádora, 's a' felkelt nemes sereg törvényes fővezére, maga mellé vette szárnysegédnek. A' magyar literátorok ez időig nem csak különös tekintetre, tiszteletre nem méltattak, hanem némelly buta nagyoktól meg is vették, mintha kevesebb ésszel és tudománnyal birni, mint egy literátor, 's nevezetesen csak magyarul író literátor, csak nagy birtokosokhoz illő fény és érdem volna. A' nádor, kinek a' magyar nemzet, culturájára nézve olly sokat köszönhet, első volt, ki érdem szerint becsülni tudván 's tanítván a' magyar literátorokat, a' fejlődmi példa után (regis ad exemplum) rohanó magyar nagyokban is figyelmet gerjesztett irántok. — Napoleonnak a' magyar nemzethez intézett proclamatiojára Kisfaludynak kellett volna válaszolni; de a' körülmények ellenkezőt parancsolván, a' szándék is megváltozott. Az Insurrectiot követett békeség után ő Felsőge, jövőndő haszonvéttel végett, az Insurrectionnak, melly 1740 oltá ellenséggel nem szált szembe, oklevelekkel bizonyított történeteit kívánta a' nádortól. Ennek megírása Kisfaludyra bízott. Ezen, német nyelven irt, 's majd nem egy egész év alatt készült munkájának következesei, az arany érnek sok ülés által okozott bajai 's fájdalmai levének. — 1828 egyik tagja volt a' nádor főherczeg által kinevezett azon tudományos választmánynak, melly a' magyar tudós társaság alaprajzát 's rendszabásait Teleki József gróf előlülése alatt kidolgozta. 1830 Nov. 17 a' magyar tud. társaság igazgatósága által vidéki első rendes tagnak választaték a' nyelvtudomány osztályába. Ugyan azon évben, szüntelen buzgó hazafiuságától elragadtatva, Balaton Füreden, hazafiui adakozásokból egy csinos játékszínt építtetett, melly Zalavármegyének

végzése szerint egyedül a' magyar színművészségnek van szentelve. — Kisfaludy, testalkatára nézve a' közép természetnél valamivel magasabb, széles vállu 's melyű, erős; izmos 's véres férjfiu, nagy, széles boltos homloku. Haját már 24 éves korában elveszté Milánóban, egy a' várörizet közt uralkodott ragadályos hasmenés következtében. Erkölcsi 's lelki tulajdonaira nézve érzékeny, szives, minden megkedvelt tárgyért buzgó, szemérmes, egyenes lelkű, 's ugyan azért gyűlölője a' ravasznak és erkölcstelennek. Szoros barátságban igen kevés emberrel él; de barátiért minden áldozatra kész. Meggyőződése után véleményében állandó; színlenni semmit nem képes; válogatás nélkül könnyen nyilatkozó; érzelmeit 's gondolatait rejtteni nem tudó; az igazságot élesen kimondó. Részt vesz szerette nemzetét tárgyazó minden ügyben; Zalavármegye közgyűlésein pontosan megjelenik, 's habár természeti hevéssége 's agyát elborító phantasiája a' rögtön szónoksággal öszve nem fér: írásba tett beszédei mindazáltal soha sem hibázták el a' kívánt foganatot. — Kisfaludy Sándor és Károly, e' híres és méltán magasztalt két testvér, természetekre nézve, írói és költői tekintetben csuda ellentétben állának egymással. Károly a' közéletben, társaságban kedvetlen, komor volt; irataiban ellenben többnyire olly vidám, sőt a' kiszökésig vig, hogy a' ki személyesen nem esmerte, azt teheté fel felőle, hogy talán szünet nélkül nevet, tréfál és tánczol; — Sándor a' közéletben vidám, jó kedvű; költéseiben pedig minden a' tragoediának bus fátyolával van beborítva. — A' már érintetteken kívül következő munkái jelentek meg: 1) *lyrico-epicaiak*: „Doboz”; „Szent Mihályhegyi Remete”; „A' megbosszult hiteszegő”; „Antiochus” (az Aurora első három évi folyamában); „Gyula szerelme 10 énekben” (Budán 1825 12.) 2) *Dramaiak*: „Hunyadi János” hist. drama 5 felv. (Budán, 1816. 8); „Az emberi szív örvényei” szom. ját. 5 felv. „A' Dárdai ház” fam. rajzolat 5 felv. „Kun László” hist. drama 5 felv. „A' lelkes magyar lyány” fam. rajz. 4 felv. (a' négy utolsó ezen öszves czim alatt: Eredeti magyar játékszin, Budán 1825—6. 2 köt. 8.). Némellyek ezen munkák közül, más ujak hozzájárultával, Pesten, 1833 gyönyörűen nyomtatva jelentek meg, a' két első kötet Himfy szerelmeit, a' harmadik Doboz Mihály és hitvесе, és Kemend, a' negyedik pedig Döbrönte, és A' megbosszult hiteszegő című regéket foglalván magokban. Vannak apróbb oktató költeményei is. —ri—

KISCORDON (kisbőgő, koboz, Violoncello, Cello). Nagyságára, mélységére, hangerejére nézve közép helyet foglal el a' brácsa (l. VIOLA) és contrabass (nagybőgő) között. Komoly hangja, keresztülható 's kellemes mélysége, teljes szívverható közepe 's hangbéli magassága (mellynek azonban tulságosnak lennie nem szabad) igen alkalmassá teszi őt, komoly, megható, 's characteristicai melodiák előadására, de kivált a' vonóquartettek alapjára. Többnyire ezen hangszeren a' nagybőgő részvénye játszatik, noha hangjai az utóbbiénál egy octávával feljebb hangzanak. Azonban őt az újabb szerzők, mint Cherubini, Beethoven, Weber, Spontini, Rossini különös részvényben is kitüntetik. Az első esetben tehát csak a' bassus hangok erősítésére, 's az alsó hangok kitüntetésére szolgál. Csak későbbi időkben használtatott majd jól majd roszul solók előadására. Épen olly formán készítetik, mint a' hegedű és brácsa (l. HEGEDŰ), csak hogy nagyobb teste van amazokénál, 's a' játszó nem nyomja azt álla és vállai közé vízirányos helyzetben, hanem függőlegesen térdéi közt tartja. Négy hurja van, mellyeknek két mélyebb 's vastagabbjai dróttal vannak befonva, 's C, G, d, a' hangokra igazítottak, valamint a' brácsán, csak hogy egy octávával alább. Kótáji F